

پروین که به قوالب کهن و سنت‌های ادبی پایبند است و هم به نیما یوشیج که پرچمدار نوآوری است. قمر غفار در زمینهٔ نثر و ادبیات داستانی، به بررسی و ستایش کتاب قصه‌های مجید پرداخته است. روشن است که نویسنده به‌راستی دوستدار شعر و ادب فارسی است و گه‌گاه ابراز احساساتی نیز در این زمینه کرده؛ برای نمونه دربارهٔ داستان «ژاکت پشمی» از کتاب مذکور گفته است: «در اینجا اعتراف کنم که من از خواندن این داستان چنان تحت‌تأثیر قرار گرفتم که به گریه افتادم» (ص ۳۸۴).

سهیلا حبیبی

دامنه و اهمیت منابع تاریخی فارسی

دامنه و اهمیت منابع تاریخی فارسی (مجموعهٔ مقالات)، ج ۱، به کوشش آرمیدخت صفوی، مرکز تحقیقات فارسی، دانشگاه اسلامی علی‌گره، علی‌گره، ۲۰۱۵.

کتاب دامنه و اهمیت منابع تاریخی فارسی مشتمل بر ۲۳ مقالهٔ فارسی از پژوهشگران شبه‌قاره و ایران است که در همایشی تحت همین عنوان ارائه شده‌اند. این همایش به همت مرکز تحقیقات فارسی دانشگاه اسلامی علی‌گره برپا گردیده و کتاب مجموعهٔ مقالات آن نیز به کوشش رئیس این مرکز، پروفیسور آرمیدخت صفوی، گردآوری و چاپ شده است. ایشان در پیشگفتار کتاب می‌نویسد:

«تاریخ‌نویسی یکی از نقش‌نگین‌های کشورهای متمدن جهان به‌شمار می‌رود. دو کشور همسایه و متمدن هند و ایران هم در تاریخ‌نویسی سهمی بسزا دارند. در هند آغاز تاریخ‌نویسی مرهون ممت زبان فارسی می‌باشد، چراکه این زبان قریب به هزار سال زبان رسمی و

بخش برگزیده نشده است؛ زیرا برخی مطالب (مانند «مثنوی معنوی مولوی») که معرفی بسیار مختصر کتاب نام‌برده است و «جایگاه کودکان در ادب فارسی») با شبه‌قاره در پیوند نیست و برخی (مانند «شناخت بیشتر ابوریحان محمد البیرونی» و «ملکه گوهرشاد آغا بیگم») ربط مستقیم به شعر و ادب ندارد. در مقالات این بخش به شاعرانی چون رودکی، فردوسی، سعدی، مولوی و حافظ توجه شده است.

۲. پارسی‌سرایان هند: چهار مقاله که در آن‌ها به غزالی مشهدی، فیضی فیاضی، نظیری نیشابوری، بیدل دهلوی و غنی کمشیری پرداخته شده است.

۳. زبان و ادبیات فارسی و شخصیت‌های برجستهٔ آن در هند: انتخاب عنوان این بخش، که شامل ۱۰ مقاله و یادداشت است، هم خالی از مسامحه نیست و در آن، جز مقالات مربوط به عنوان مذکور، مطالبی دربارهٔ سفر سید جمال‌الدین اسدآبادی و سید ابوالحسن حافظیان به هند هم دیده می‌شود.

۴. مطالعهٔ اقبال: چهار نوشته در موضوع اقبال‌شناسی و مقایسهٔ اقبال لاهوری با شاعران بزرگ ایران، مولانا و حافظ، در این بخش آمده است.

۵. شعر و ادب فارسی معاصر: در واپسین بخش کتاب سه نوشته دربارهٔ پروین اعتصامی، نیما یوشیج و هوشنگ مرادی‌کرمانی آمده است. می‌دانیم که در رشتهٔ ادبیات فارسی تأکید و توجه اصلی بر ادبیات کهن است و یکی از گله‌های دانشجویان نوجو کمبود واحدهای مربوط به ادبیات معاصر است. با این‌همه جالب است که یکی از استادان این رشته در هند، به شعر و نثر معاصر ایران هم توجه دارد؛ هم به شاعری چون

بنگال»، «نقش هند در پیدایش کشف‌المحجوب هجویری»، «نگاهی به تاریخ‌نویسی در عهد سلجوقی و غزنوی»، «شکل‌گیری تاریخ‌نگاری ملی در عصرهای سه و چهار هجری»، «جلوه‌های نثر فارسی فنی در ظفرنامهٔ شرف‌الدین علی یزدی»، «خزاین الفتوح»، «حکمت و اخلاق در آیینۀ تاریخ، بر پایهٔ تاریخ جهانگشای جوینی»، «بررسی تاریخچهٔ غزنویان و مسئلهٔ حمله به سرزمین هند»، «صائب تبریزی و سبک هندی»، «گذری بر منش و نظری بر کنش جهانگیر پادشاه هند در مجالس جهانگیری عبدالستار لاهوری».

سهیلا حبیبی

سفینه

نشریهٔ علمی - پژوهشی در زمینهٔ زبان و ادبیات و فرهنگ فارسی
مدیر مسئول: پروفسور محمد سلیم مظهر،
دستیاران سردبیر: سید محمد فرید و عظمی زرین نازبه.

از اقدامات ارزشمند گروه زبان و ادبیات فارسی دانشکدهٔ خاورشناسی دانشگاه پنجاب (لاهور پاکستان) راه‌اندازی نشریهٔ ادبی سفینه است که به مدیریت پروفسور محمد سلیم مظهر توانسته بستری علمی برای تعاملات فکری بین دانشمندان و استادان زبان فارسی فراهم سازد. از این نشریه تا کنون ۱۶ شماره به چاپ رسیده است. در شمارهٔ ۱۵ مجله (۲۰۱۷ میلادی)، ۱۲ مقاله به زبان فارسی و دو مقاله به زبان انگلیسی درج شده است.

فهرست مقالات به این قرار است:

«بررسی فرهنگ و ادب دورهٔ اکبرشاه در کشمیر»، مشتاق احمد و محمد صابر (ص ۵-۱۲). این مقاله به دورهٔ طلایی گسترش زبان و

اداری و فرهنگی و زبان رایج در دربارها و دادگاه‌ها در این سرزمین بوده است. بلامبالغه هزاران هزار کتب تاریخ و اثر گران‌بها و ارزشمند در زبان فارسی وجود دارد که وسیلهٔ ابراز گذشته‌های تاریخی و حال و هوای فرهنگی و فکری هر دو کشور است».

همایش یادشده در محورهایی چون «آغاز تاریخ‌نویسی در ایران»، «سهم منطقه‌های مختلف هند در تاریخ‌نویسی فارسی»، «تاریخ منطقه‌های مختلف در هند و ایران»، «عناصر تاریخی در سفرنامه‌های فارسی» و... برگزار شده است. از نویسندگان مقالات این کتاب می‌توان به سید احمدرضا خضری، عبدالشکور عبدالستار، غلام رسول جان، حیدرعلی دهمرده، کلیم اصغر، غلام سرور، عفت نقابی و محمد میر اشاره کرد. نام مقالات جهت آگاهی خوانندگان ذکر می‌شود: «تاریخ الفی، پلی میان تاریخ‌نگاری ایران و هند»، «بازتاب فرهنگی و مشاطه‌گری حسن نظامی در تاج المآثر»، «بررسی بیاض‌های خطی کتابخانهٔ دانشگاه ملی تاجیکستان»، «ایالت سند، نخستین خاستگاه تاریخ‌نویسی فارسی در شبه‌قاره و مقایسه‌ای اجمالی با تاج المآثر»، «تحفة الاحباب، ارزش و اهمیت تاریخی»، «خوانش نشانه‌شناسی از تطبیق هنر معماری و ادبیات در تاریخ هند و ایران»، «فتح سومنات، سفرنامهٔ حماسی فرخی»، «بررسی تطبیقی نقش بونصر مشکان با گودرز کشواد در دستگاه حکومتی»، «تاج المآثر منبع مهم تاریخ قرون میانهٔ هند»، «مقایسهٔ ظفرنامهٔ شرف‌الدین علی یزدی با ظفرنامهٔ شامی»، «خاطره‌نویسی رزمندگان دفاع مقدس»، «مردم‌شناسی و نقش و جایگاه مردم در تاریخ بیهقی»، «معرفی نسخهٔ خطی تاریخ محتشم»، «تاریخ‌نویسی فارسی در